

Purpose. The purpose of the article consists in revealing peculiarities of curricula for Masters of Arts in Linguistics in leading European countries (Great Britain, the Netherlands, Germany, Switzerland).

Methods. In our study we have used methods of theoretical and comparative analysis, systematization and generalization.

Results. The need to apply to the achievements of leading European countries in professional training of specialists, in particular, linguists, has been justified. Peculiarities of curricula for Masters of Arts in Linguistics in leading European countries, namely, Great Britain, the Netherlands, Germany, Switzerland, have been revealed. The authors have also analyzed structural-organizational and content components of Linguistics programs at British, Dutch, German and Swiss Universities. Similarities and differences in programme specifications of MA Linguistics have been considered.

Originality. The originality of the article consists in the fact that up till now the professional training of linguists has not been properly revealed in scientific literature.

Conclusion. So, we can conclude that curricula for Masters of Arts in Linguistics in Great Britain, the Netherlands, Germany and Switzerland do not greatly differ, as they have the same structure: core modules, optional modules and dissertation. In general, core modules encompass phonetics, morphology, syntax and semantics and optional ones cover sociolinguistics, neurolinguistics, psycholinguistics etc. However, British curricula do not presuppose narrow specialization preparing specialists in general linguistics. At the same time universities in the Netherlands, Germany and Switzerland provide for specialization in particular linguistic areas and not always suit for those not having completed BA Linguistics. Nevertheless curricula in abovementioned European countries form specialist, foreign language, information and communication competencies and thus influence the formation of modern competitive linguists striving for personal and professional development.

Key words: linguistics, professional training, Master of Arts in Linguistics, linguist, Great Britain, the Netherlands, Germany, Switzerland.

Одержано редакцією 27.05.2016
Прийнято до публікації 28.05.2016

УДК 378.47.016:7.01

МУРОВАНА Ірина Володимирівна
пошукувач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка
e-mail: murovany@mail.ru

АНАЛІЗ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У СФЕРІ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті здійснено аналіз науково-методичної літератури з хореографічних дисциплін для дошкільних, шкільних та позашкільних освітніх закладів, досліджено різні методики хореографічної роботи з дітьми різних вікових груп, висвітлено роль використання фахової літератури у викладанні предметів хореографічного мистецтва в закладах освіти.

Ключові слова: науково-методична література, гармонійний розвиток особистості, естетичне виховання особистості, сутність і принципи хореографічного навчання, дитяча хореографічна освіта.

Постановка проблеми. На сучасному етапі модернізації хореографічної освіти в Україні проблема впливу хореографічного мистецтва на гармонійний розвиток учнівської молоді потребує глибокого та системного вивчення. Питання формування творчої особистості на різних етапах навчання завжди цікавило вчених, науковців-практиків, психологів, педагогів. Отже, узагальнення наукових розвідок у системі хореографічної освіти є своєчасним та актуальним.

Аналіз досліджень і публікацій. Усебічний розвиток особистості в процесі творчої діяльності висвітлюється в працях С.Марченко, Д.Мочалова, Д.Семенів, Є.Фокіної, П.Фриза,

І.Щугарьової. Виховання школярів у позашкільних навчальних закладах засобами хореографії досліджено Л.Бондаренко, А.Таракановою. Ідеї взаємодії мистецтва та цілісності системи навчання і виховання вивчаються дослідниками у сфері педагогіки на різних рівнях: дошкільної (Л.Ейдельман, Н.Зарецька, О.Мартиненко, Г.Позднякова, А.Шевчук), основної і старшої школи (А.Золотарьова, І.Поклад, О.Ріндіна, Н.Чупрун).

Мета статті полягає в здійсненні аналізу науково-методичної літератури з хореографічних дисциплін для загальноосвітніх навчальних закладів та позашкільних навчальних закладів естетичного виховання.

Виклад основного матеріалу. Аналіз науково-методичної літератури засвідчує різнорівневий підхід до хореографічної освіти. Педагоги, психологи та мистецтвознавстві досліджують феномен впливу хореографії на становлення і розвиток особистості, окремо вивчають дошкільну, шкільну та позашкільну освіту. Така логічна, науково обґрунтована послідовність у хореографічній діяльності вказує на необхідність безперервного процесу в хореографічному навчанні як важливого фактора в отриманні хореографічного досвіду.

Зазначимо, що хореографічна освіта має унікальну здатність поєднувати фізичний розвиток (задоволення рухових потреб дітей молодшого віку, профілактику відхилень у фізичному розвитку) та естетичне виховання (виявлення талантів та нахилів, розвиток творчої особистості, формування інтересу до мистецтва) у єдину систему естетичного та фізичного виховання.

На особливу увагу заслуговує обґрунтована методика особистісно зорієнтованого підходу до дітей у здійсненні музично-рухової діяльності. На наш погляд, важливу думку для характеристики впливу хореографічної освіти на фізичний розвиток дошкільнят висловлює Л.Ейдельман, яка акцентує увагу на необхідності пошуку засобів фізичного розвитку дитини, зв'язку мотиваційно-емоційної сфери і рухової діяльності в процесі занять хореографією. Л.Ейдельман слушно зауважує, що танцювально-хореографічні вправи мають певний вплив не лише на формування постави дитини, а й виховують культуру рухів, координацію, гнучкість, витривалість, мають велике значення для всебічного розвитку особистості.

Аналогічної позиції дотримується О.Мартиненко, яка наголошує, що «важливість та значущість занять хореографією пояснюється тим, що танець за своєю природою є синтетичним видом мистецтва, котрий поєднує у собі духовно-культурний та тілесно-культурний компоненти, гармонія яких впливає на різнобічний розвиток дітей» [5, с. 1]. Науковець розробила та обґрунтувала комплекс педагогічних умов для ефективного формування хореографічних умінь дітей 5-6 років у дошкільних закладах.

Узагальнюючи попередні наукові розвідки, О.Мартиненко визначає основні компоненти танцювальної діяльності, окреслює особливості їхнього формування в дошкільному віці. Крім того, урахувавши вікові особливості дітей, пропонує критерії оцінювання показників індивідуального розвитку, акцентує увагу на потребу впровадження певних педагогічних умов, спрямованих на реалізацію змістовного складника хореографічної роботи з формування вмінь і навичок дітей 5-6 – річного віку.

Психологічний аспект впливу рухової активності дітей дошкільного віку досліджено Г. Поздняковою. Важливою, на наш погляд, є думка науковця про суттєвий вплив рухової активності дошкільників на створення фундаменту для формування моторної, сенсомоторної, психомоторної сфер особистості. Дослідниця доводить необхідність рухової активності для ефективного загального розвитку дитини.

На сучасному етапі розвитку хореографічної освіти педагоги і психологи звертають особливу увагу на суттєвий вплив гри в навчальному процесі, а також на формування початкових хореографічних знань, умінь та навичок у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. На використання музично-терапевтичних ігор як засобу оздоровлення молодших школярів наголошує А.Золотарьова. «Саме звернення до гри в навчальному процесі допоможе створити «комфортний простір» і дати «психічну свободу». Необхідна спільність дій психологів, лікарів, педагогів, спрямованих на збільшення функціональних резервів організму» [3, с. 37]. Про потребу фізичного розвитку дитини та пропаганду

здорового способу життя з-поміж, молоді говорить також Н.Деделюк. Науковець звертається до традицій фізичного виховання в Київській Русі та наводить приклади їх використання в сучасних загальноосвітніх навчальних закладах.

Проблеми хореографічного виховання в школах та позашкільних закладах висвітлено в дослідженнях А.Тараканової. Саме узагальнення досвіду, систематизація матеріалів, методичних рекомендацій дали змогу вивчити специфіку роботи хореографічного колективу на базі школи та позашкільного виховного закладу. Науковець пропонує цікаві ідеї щодо організації занять, акцентує увагу на необхідності створення умов для роботи з дітьми (спеціальні приміщення, зали, роздягальні, чіткий розклад занять) [7, с. 36]. Хореографічну студію А.Тараканова називає формою хореографічної освіти дітей за певним напрямком хореографії: класичного танцю, народно-сценічного танцю, бального танцю. На думку дослідниці, навчання в таких студіях уможливорює більш глибоке і ґрунтовне вивчення певного стилю хореографії.

Танцювальні композиції відповідно до пір року детально описано та підкріплено схематичним зображенням малюнків танцю у працях Н.Зарецької. Ураховуючи вікові особливості дітей середнього дошкільного віку дослідниця акцентує увагу на розвитку естетичних смаків та уподобань гуртківці [2].

Методику хореографічної роботи з дітьми шкільного віку досліджено науковцями й обґрунтовано педагогами-хореографами в різних видах хореографічного мистецтва. Так, Л. Бондаренко підготовлено підручник, у якому подано зразки планування змісту роботи хореографа, репертуар, музичний супровід та костюми, запропоновано орієнтовні схеми занять, детально розкрито процес постановки танцю, його запису та контролю за результатом як відкриті уроки та звітні концерти. Практичну роботу в танцювальному залі представлено в розділі «Урок класичного танцю», опис вправ класичного екзерсису вміщено в розділі «Вправа народно-сценічного танцю». У підручнику презентовано виконання композицій російського, українського, білоруського, литовського, молдавського, естонського народних танців. До того ж, подано великий обсяг музичного матеріалу для супроводу класичного та народно-сценічного уроків [1].

Викладачі хореографічних дисциплін продовжують узагальнювати досвід роботи і презентувати власні підручники з теорії і методики хореографічної освіти. Так, О.Калугіна в навчально-методичному посібнику «Методика преподавания хореографических дисциплин» систематизує теоретичний матеріал з хореографічної підготовки дітей на заняттях бального, класичного, народно-сценічного, сучасного танців. Розділи посібника містять методичні рекомендації щодо планування та змісту навчально-виховного процесу в дитячому хореографічному колективі, організацію практичної та самостійної роботи під час занять [4].

Вплив хореографії на формування особистості дітей молодшого та старшого шкільного віку узагальнено І.Поклад. Науковець визначає сутність поняття «хореографічні здібності», виділяє його зміст та загальну структуру, систематизує сукупність критеріїв та рівнів сформованості здібностей молодших школярів. Доцільним є визначення оптимальних умов цілісного розвитку хореографічних здібностей дітей молодшого шкільного віку, психологічних особливостей розвитку хореографічних здібностей дітей. І.Поклад з'ясовує психолого-педагогічні умови цього процесу. У загальній структурі відокремлює музично-рухові, інтелектуально-творчі, мотиваційно-особистісні компоненти [6].

Хореографічну культуру як фактор творчого розвитку особистості дитини досліджує П.Фриз, який визначає важливість впливу хореографії на формування емоційної сфери учнів та розвиток творчих здібностей, робить перші спроби аналізу роботи дитячих хореографічних колективів як складника культуротворчого процесу, вивчає українську хореографічну культуру, як частину сучасної хореографічної культури [8].

Висновки й перспективи подальших досліджень. Зазначимо, що розробка науковцями теорії і методики роботи з дітьми дошкільного та шкільного віку має велике значення у формуванні початкових базових навичок хореографічної майстерності та створює умови для безперервної хореографічної освіти. Сучасні дослідники стверджують, що

вивчення хореографічних дисциплін має значний вплив на фізичний, естетичний, моральний, творчий та інтелектуальний розвиток особистості. Перспективи подальших досліджень пов'язані з узагальненням досвіду організаційно-методичної роботи сучасних дослідників у різних видах хореографічного мистецтва.

Список використаної літератури

1. Бондаренко Л. Методика хореографической работы в школе и внешкольных заведениях. – К.: Муз. Украина, 1985. – 221 с.
2. Зарецкая Н.В. Танцы для детей среднего дошкольного возраста. – М.: Айрис-пресс, 2008. – 112 с.
3. Золотарьова А. Музично-терапевтичні ігри як засіб оздоровлення молодших школярів [Текст] / А. Золотарьова // Мистецтво та освіта: Художня культура. Естетичне виховання. – 2011. – № 4. – с. 28-41.
4. Калугіна О.Г. Методика викладання хореографічних дисциплін [Текст]: навчально-методичний посібник / О.Г. Калугіна. – Кіров: Кіпке і ПРО, 2010. – 123 с.
5. Мартиненко Олена Володимирівна. Педагогічні умови формування хореографічних умінь дітей 5-6 річного віку у дошкільних закладах. : дис... канд. наук: 13.00.08 – 2005.
6. Поклад І.М. Розвиток хореографічних здібностей дітей молодшого шкільного віку: дис. ... канд. психолог. наук. – К., 2006. – 239 с.
7. Тараканова А. П. Система хореографічного виховання у школах і позашкільних закладах: Навч.-метод. посібник. – К.: ІЗМН, 1996. – 284 с.
8. Фриз П.І. Хореографічна культура як чинник творчого розвитку особистості дитини: дис. ... канд. мистецтвознавства. – К., 2007. – 181 с.

References

1. Bondarenko L. Metodika khoreograficheskoy raboty v shkole i vneshkol'ny'x zavedeniyah. Kiev, Muzy'kal'nayz Ukraina, 1985. – 221 s.
2. Zaretskaia N.V. Tantsy' dlya detej srednego doskol'nogo vozrasta. – Moskva, Ajris-press, 2008. – 112 s.
3. Zolotarova A. Muzychno-terapevtychni ihru yak zasib ozdorovlennia molodshykh shkoliariv [Tekst] / A. Zolotarova // Mystetstvo ta osvita: Khudozhnia kultura. Estetychne vykhovannia. – 2011. – № 4. – s. 28-41.
4. Kaluhina O.G. Metodyka vykladannia khoreografichnykh dystsyplin [Tekst]: navchalno-metodychnyi posibnyk / O.G. Kaluhina. – Kirovograd, Kipke I PRO, 2010. – 123 s.
5. Martynenko Olena Volodymyrivna. Pedagogichni umovy formyvannia choreographichnykh umin' ditej 5-6 richnogo viku u doshkil'nych zakladach.: dys...kand. nauk: 13.00.08 – 2005.
6. Poklad I.M. Rozvytok khoreografichnykh zdibnostei ditei molodshoho shkilnoho viku: dys. ... kand. psykholoh. nauk. – Kiev, 2006. – 239 s.
7. Tarakanova A.P. Systema khoreografichnoho vykhovannia u shkolakh i pozashkil'nykh zakladakh. Navchal'no-metodychnyi posibnyk. Kyiv, IZMN, 1996, 284 p. – 284 s.
8. Friz P.I. Khoreografichna kultura yak chynnyk tvorchoho rozvytku osobystosti dytyny: dys. ... kand. mystetstvovnavstva. – Kiev, 2007. – 181 s.

MUROVANA Iryna Volodymyrivna,

The seeker of the department of pedagogical studies and educational management of Kirovohrad State Pedagogical University named after V.Vynnychenko
e-mail: murovany@mail.ru

ANALYSIS OF SCIENTIFIC RESEARCHES IN THE SPHERE OF CHOREOGRAPHIC EDUCATION

Summary. It has been conducted in the article the analysis of scientific-methodical literature in choreographic disciplines for pre-school, school and extracurricular educational institutions; it has been investigated the usage of different methods of choreographic work with children of different age groups; it has been highlighted the role of using the professional literature in the teaching subjects of choreographic art in educational institutions. The author of the article studied the influence of objects of choreographic art on a physical, mental, aesthetic, harmonious development of the pupil and formation of spiritually-moral qualities of the person. It has been made an attempt to reveal some practical aspects in the implementation of the content of the choreographic education in the educational system of secondary schools and extracurricular institutions of aesthetic education, discussed the effect of choreographic art in interaction with other types of art.

The author carried out the scientific analysis of the researches, systematized the experience of scientists-practitioners in studying the characteristics of children of different age groups and the influence of choreographic education on the educational process. In addition, the unique methods of creative development of the child's personality have been analyzed, which were explained in the experimental works of L. Bondarenko, S. Marchenko, D. Mochalova, D. Semeniv, A. Tarakanova, Y. Fokina, P. Frieze,

I. Schugaryova. In addition to all this, it was generalized the conception of interaction of various types of arts and the integrity of the system of training, upbringing and development that have been highlighted by the researchers in the branch of pedagogics at different levels: pre-school – L. Edelman, N. Zarets'ka, O. Martynenko, G. Pozdnyakova, A. Shevchuk; secondary school – I. Zolotaryova, I. Poklad, O. Rindina, N. Chuprun. However, it has been analyzed the essence of the integrated approach in the process of upbringing of harmoniously developed personality of the child in the conditions of continuous choreographic education.

The presented scientific experiment complements greatly the scientific researches of the previously mentioned authors and allows identifying the main directions of activities of the scientists and choreographers-practitioners in the branch of choreographic art.

Key words: scientific-methodical literature, the harmonious development of the personality, the aesthetic upbringing of the individuality, essence and principles of dance teaching, choreographic education of the children.

*Одержано редакцією 28.05.2016
Прийнято до публікації 28.05.2016*

УДК 378.147:504

КОБРЮШКО Олександр Олексійович,
асистент кафедри ботаніки та екології
природничого факультету
Криворізький педагогічний інститут ДВНЗ КНУ
e.mail: kaliostro8019@mail.ru

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАЛЬНО-ПОЛЬОВОЇ ПРАКТИКИ В ФОРМУВАННІ ІНТЕРЕСУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ ДО ПРИРОДООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. В статті розкривається сутність педагогічних умов ефективності навчально-польової практики в формуванні інтересу майбутніх учителів біології до природоохоронної діяльності як важливого компонента формування професіоналізму вчителя біології та розглядається важлива роль польових-навчальних практик, як засобу формування природоохоронних інтересів майбутніх вчителів.

Ключові слова: педагогічні умови, природоохоронні інтереси, професіоналізм вчителя-біолога, навчально-польова практика.

Постановка проблеми. Формування інтересу майбутніх учителів біології до природоохоронної діяльності у процесі навчально-польової практики – це спеціальний вид педагогічної системи, спрямованої на створення необхідних педагогічних умов для досягнення мети, планування, організації польової практики, реалізації природоохоронних технологій і контролю, регулювання запланованого результату.

Реалізація процесу формування інтересу майбутніх учителів біології до природоохоронної діяльності у процесі навчально-польової практики обумовлює створення необхідних педагогічних умов, які б позитивно впливали на процес професійного їх становлення. Успішне вирішення цієї задачі неможливе без цілеспрямованих і систематичних зусиль з боку керівника практики, так і студентів-практикантів, без створення певних умов, які стимулюють професійне становлення і самоствердження їх в обраній професійній сфері.

Виклад основного матеріалу. Під педагогічними умовами формування інтересу майбутніх учителів-біологів до природоохоронної діяльності ми розуміємо взаємообумовлену сукупність обставин, які забезпечують ефективність навчально-польової практики в формуванні цього складного особистісного утворення як важливої характеристики педагогічного професіоналізму.